

Az ellenség szeretete

²⁷Nektek, akik hallgattok, ezt mondom: Szeressétek ellenségeiteket, tegyetek jót gyűlölőitekkel. ²⁸Azokra, akik átkoznak benneteket, mondjatok áldást, és imádkozzatok rágalmazóitokért. ²⁹Ha arcul üt valaki, tartsd neki oda a másik arcodat is. Annak, aki elveszi köntösöd, add oda a ruhádat is. ³⁰Mindenkinek, aki kér tőled, adj, és aki elviszi, ami a tied, attól ne kérd vissza. ³¹Úgy bánjatok az emberekkel, ahogy akarjátok, hogy veletek is bánjanak. ³²Mert, ha csak azokat szeretitek, akik benneteket is szeretnek, milyen hálát várhattok érte? Hisz a bűnösök is szeretik azokat, akik őket szeretik. ³³Mert, ha azokkal tesztek jót, akik veletek is jót tesznek, milyen hálára számíthattok? Hisz így a bűnösök is tesznek jót. ³⁴Ha csak a visszafizetés reményében adtok kölcsönt, milyen hálát várhattok érte? A bűnösök is kölcsönöznek a bűnösöknek, hogy ugyanazt visszakapják. ³⁵Szeressétek inkább ellenségeiteket: tegyetek jót, adjatok kölcsön, és semmi viszonzást ne várjatok. Így nagy jutalomban részesültök, a Magasságosnak lesztek a fiai, hisz ő is jó a hálátlanokhoz és a gonoszokhoz. ³⁶Legyetek hát irgalmasok, amint Atyátok is irgalmas.

Fontosabb kifejezések, magyarázatok:

„Lukács a szakaszt a Q gyűjteményből vehette. Hasonló témájú szövegek találhatók Máténál is, igaz más elrendezésben. Máténál az ellenségszeretetre, illetve az erőszakmentességre vonatkozó felszólítások fordított sorrendben, egymástól elválasztva... szerepelnek.” A biblikusok többsége úgy véli, hogy Lukács elrendezése közelebb áll a Q forráshoz, mint a Mátéi.

„ellenség” – bemutatása fokozottabban történik: gyűlölet (érzelem), átok (szó) és bántalmazás (tett). Jézus tanítványainak jótettel, az Istentől elszakítani akaró átokra és az Istennel összekötő áldással, a bántalmazásokra pedig a haragot legyőző és a megbocsájtást kifejező imával kell válaszolnia.

Milyen ellenségekre gondol Jézus? – a boldogságoknál szó van az üldözőkről, akik az egyházat illetve a híveket üldözik, meggátolják ténykedésüket, mégis a 29 – 30 – as versek, mintha személyes ellenségekre utalnának. Ez alapján az ellenségszeretetre olyan általános érvényű felszólítás, amely egyaránt meghatározza a keresztény közösséget üldöző és az egyes keresztényeket bántalmazó személyek iránti magatartást. „A legfőbb példát az ellenségszeretetre maga Jézus adta, amikor a kereszten imában kérte Atyjától keresztre feszítői számára a megbocsájtást (Lk 23, 34). Azonban az ellenségszeretete önmagában nem teljes újdonság, hiszen mind az Ószövetségben és a rabbinikus irodalomban bőven találunk rá példákat, utalásokat. Az Ószövetségben a következő formában szerepe: „Ha ellenséged eltévedt marhájára vagy szamarára bukkansz, hajtsd vissza hozzá.” (Kiv 23, 4 – 5, Péld 25, 21). Az említett példák azonban szórványosak és nem az Ószövetség általános lelkületét tükrözik vissza, melyre inkább a harag és a bosszú kívánata a legjellemzőbb. Ide sorolhatnánk Jeremiás vallomásait, vagy az átokzsoltárokat (Jer 17, 17; Jer 18, 18; Jer 20, 12; Zsolt 35; Zsolt 55; Zsolt 58; Zsolt 109).

„Ezen felül az ellenségszeretetre ajánló ószövetségi szövegek a személyes ellenségszeretetre tartják szem előtt, és nem terjednek ki a nép ellenségeire és elnyomóira, melyek Jézus idejében a rómaiak voltak. Jézus parancsa esetében nem a téma – az ellenség iránti jóindulat és a szeretet – az újdonság, hanem a parancs kiterjesztése mindenkire, a személyes és közösségi ellenségre egyaránt.”

„felebarát” - (proximus, legközelebbi), embertárs: a másik ember. Az Ószövetségben ugyanabba a kötelékbe (nemzetségbe, törzsbe) vagy. ugyanazon közösségbe tartozó személy (pl. honfitárs, katonatárs); elsősorban azonban Izraelnek, az Istennel való szövetség révén együvé tartozó népek a tagja. Az ilyen értelemben vett felebarát szeretete vallási szempontból még akkor is kötelező volt, ha az illető személyes ellenségnek számított (Lev 19, 13 - 18; Péld 3, 27; Sir 7, 32 - 36). A felebaráttal kapcsolatos magatartást a szövetségi törvény határozta meg (Kiv 20, 13 - 17; Lev 19, 9 - 18; MTörv 15, 24). A felebarát elleni súlyos vétségek ezért a szövetség megszegésének minősültek (Kiv 22, 21; Iz 10, 1; Jer 5, 26 - 29; Ez 18, 12; Ám 2, 6; Mik 3, 2; Mal 13, 5; Zsolt 82). A nem Izrael népéből valók közül csak azokat illette meg a felebaráti név, akik hosszabb ideig ott éltek az országban (Kiv 22, 20; Lev 19, 34; MTörv 10, 19). Békeidőben velük a kölcsönös jóakaraton és az igazságosságon alapult a kapcsolattartás, mely a vendégszeretet és szerződés (szövetség) révén barátsággá is fejlődhetett. - A zsidóságban a felebarát fogalma a törvényhez hű zsidókra és a prozelitákra, Kumránban csak a közösség tagjaira korlátozódott. A hellénista zsidók akkor minden embert felebarátnak tekintettek. Az Újszövetségben Jézus a felebaráti szeretetet összekapcsolja az istenszeretettel (Mk 12, 31), s ebben az értelemben fejti ki a felebarátra vonatkozó ószövetségi törvényt (Róm 13, 8; Gal 5, 14; Jak 2, 8). Tanítása szerint (Lk 10, 30 - 37) felebarát mindenki, aki segítségre szorul, akivel a mindennapok összehozzák az embert: a családtag, a munkatárs, az útitárs stb., minden helyzetben és állapotban a „legközelebbi” személy (vö. a lat. proximus jelentésével).

„felebaráti szeretet” - (lat. amor proximi): az ember iránti szeretet pusztán az embervolt okán (felebarát). - Isten az ember teremtésekor a felebaráti szeretetet a természettörvénnyel beleírta az emberbe, ezért a keresztény erkölcsiség alapkövetelménye (vö. GS 29). Forrása és alapja Istennek és Jézusnak minden megkülönböztetés nélküli szeretete az ember iránt (Mk 10, 44; Lk 6, 36; 22, 26; Róm 15, 2; Ef 5, 1). Mértéke az ember helyes és igaz önszeretete: „szeresd embertársadat, mint önmagadat” (vö. Lev 19, 18; Mt 19, 19; Mk 12, 31; Lk 10, 27). - Valójában minden, a másik ember iránti magatartást szabályozó törvény valamilyen formában a felebaráti szeretetet szorgalmazza, mint az emberi együttélés alapkövetelményét.

Amint Isten szeretetét sem a meglévő értékek váltják ki, hanem szeretete támaszt értékeket (az ószövetségi kiválasztott népet nem értékei miatt szerette, hanem e népben is szeretete hívta létre az értékeket), úgy a felebaráti szeretet sem lehet személyválogató, s különösen az ellenségben kell legyőznie jóval a rosszat. Az emberi tökéletesség és a világ átalakításának új törvénye ezért a szeretet, a felebaráti szeretet (GS 28). A felebaráti szeretet főleg az okosság, igazságosság, a békeszeretet és béketűrés megszerzésében segít; együttérzésre és szolidaritásra nevel. (vö. SD 28). A II. Vatikáni. Zsinat szavaival: „Nem könyöröghetünk Istenhez, mindnyájunk Atyjához mindaddig, amíg Isten képmására teremtett emberektől megtagadjuk a testvéries magatartást... Minden erkölcsi alapot nélkülöz tehát az olyan elmélet vagy. gyakorlat, amely az emberi méltóság és a belőle fakadó jogok tekintetében különbséget tesz ember és ember, népfaj között. Ennélfogva az Egyház Krisztus szellemétől idegennek tekinti és kárhoztatja az emberek bármiféle megkülönböztetését vagy bántalmazását faj, szín, társad. helyzet vagy vallás miatt” (NA 5).